

מסילת ישרים פ"ג

בבא בתרא עח
עניין: על כן יאמרו המושלים בואו חשבון

שנות אליהו לגר"א – ליקוטים סוף זרעים

דין ומסבון דין סלין אוחו על סענר ענייה ומסבון סול צעסס
 סעסס סעניס צלוחו סעס סיס יכול לעסוק מלוח לו ללמוד
 וזס מסבון סעססס סעניסס ונגניס ססיו לריק וועניסין אוחו על
 זס מלצר סעססין אוחו על סעניסס גוסס סעסס:

משך חכמה וירא בראשית ית, כח

ובענין זה פירש הגר"א באבות מאמרם דין
 וחשבון שדין הוא על עבירה שעשה
 וחשבון הוא מה שהיה יכול לעשות מצוה
 וברור כי אין דנין רק על אותו אופן שעשה
 העבירה אם עשה עבירה בפיו יחשב לו מה
 שלא עשה מצוה בפיו וא"כ ניחזי למשל אם
 חטא במעשה הלא מחשבין לו מה שהיה
 יכול לעשות מצוה ע"י מעשה ואין לו עונש
 רק על העדר המעשה אבל במחשבה שחשב
 בעבירה מחשבין לו מה שהיה יכול להרהר
 במצוה ולחשוב במצוה ומחשבה של מצוה
 מצטרפת למעשה א"כ אז היה לו שכר
 כמחשבה ומעשה נמצא בהעדרו נעדר ממנו
 מחשבה ומעשה א"כ לפ"ז עונש החשבון
 הוא גדול על המחשבה יותר מן על המעשה
 וזה שאמרו הרהורי עבירה קשין מעבירה
 היינו לענין עונש החשבון ודו"ק. ויעוין מה

כלל הדבר: יהיה האדם מעין על מעשיו כלם ומפקח על כל
 דרכיו שלא להניח לעצמו הנהג רע ומדה רעה, כל שכן
 עברה ופשע. והנני רואה צרף לאדם, שיהיה מדקדק ושוקל דרכיו
 דבר יום ביומו, כסופחים הגדולים אשר יפלוסו תמיד כל עסקיהם
 למען לא יתקלקלו, ויקבע עתים ושעות לזה, שלא יהיה משקלו
 צראי אלא בקביעות גדול, כי רב התולדה הוא. ונתכמינו זכרונם
 לבקרה הורונו בפרוש צרף החשבון הזה, והוא מה שאמרו זכרונם
 לבקרה (נבא נמרא עב, ט): "על כן יאמרו המשלים באו חשבון", (נמדנר
 כ"א מ), "על כן יאמרו המושלים ביצרךם בואו ונחשב חשבוננו של
 עולם: הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה" וכו'.
 וזה כי העצה האמתית הזאת לא יוכלו לתת אותה ולא לראות
 אמתה אלא אותם שפבר יצאו מתחת יד יצרים ומשלו בו, כי מי
 שהוא עדין חבוש במאסר יצרו אין עיניו רואות האמת הזאת,
 ואינו יכול להכירה, כי היצר מסמא את עיניו ומש והנה הוא
 כהולך בחשך שיש לפניו מכשולות ואין עיניו רואות אותם,
 החשך וכבושים המה תחת משקלת יצרים. אך אותם שפבר יצאו
 מן המאסר הנה, הם רואים האמת לאמתו ויכולים ליעץ שאר
 בני אדם עליהם, הא, למה זה דומה? לגן-המבוכה, הוא הגן
 הנטוע לצחוק הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות פתלים
 פתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומערבים – כלם דומים
 זה לזה, והתכלית בם הוא להגיע אל אכסדרה אחת שבאמצעם,
 ואמנם השבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל
 האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה,
 ואמנם ההולך בין השבילים, הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל
 אם הוא בשביל האמתי או בפוזב, כי כלם שוים ואין הפרש
 ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאיות
 וטביעות עין שפבר נכנס בם והגיע אל התכלית, שהוא
 האכסדרה. והנה העומד ככר על האכסדרה הוא רואה כל
 הדרכים לפניו ומבחין בין האמתיים והכוזבים, והוא יכול
 להזהיר את ההולכים בם, לומר: "זה הדרך לכו בו!" והנה מי
 שירצה להאמין לו – יגיע למקום המיעד, ומי שלא ירצה
 להאמין וירצה ללכת אחר עיניו – ודאי שישאר אובד ולא יגיע
 אליו. כן הדבר הנה: מי שעדין לא משל ביצרו, הוא בתוף
 השבילים – לא יוכל להבחין ביניהם, אך המושלים ביצרים,
 שפבר הגיעו אל האכסדרה וכבר יצאו מן השבילים וראו כל
 הדרכים לעיניהם בברור, הם יכולים ליעץ למי שירצה לשמע,
 ואליהם צריכים אנו להאמין. ואמנם מה היא העצה שהם נותנים
 לנו: "בואו חשבון" – "בואו ונחשב חשבוננו של עולם"! כי
 כבר הם נסו וראו ונדעו שזה לבדו הוא הדרך האמתי להגיע
 האדם אל הטובה אשר הוא מבקש ולא זולת זה.